

Wetenschappelijk bewezen?

Onderzoek naar contextuele factoren van vechtsportbeoefening bij jongeren

Jikkemien Vertonghen & Marc Theeboom

In JudoContact 1/2012 werd reeds het eerste deel van dit onderzoek besproken. Onderstaand wordt het type van begeleiding in vechtsporten alsook de sociale context van de beoefenaars nader bekeken. Tevens worden ook interessante conclusies gemaakt.

SOCIALE CONTEXT

De sociale context was een andere contextuele factor die geanalyseerd werd in dit onderzoek. Op basis van een vragenlijst die werd ingevuld door de ouders van de jonge vechtsporters werd deze factor gemeten. Vragen met betrekking tot verschillende sociale variabelen werden in rekening genomen. Op basis van eerder onderzoek (Cools, 2010; Scheerder, 2003) werd geopteerd voor variabelen zoals de opleiding, het beroep en het inkomen van de ouders, de soort woning waarin de jongeren leven en de afkomst en grootte van het gezin.

Opleiding, beroep en inkomen van de ouders

Met betrekking tot de opleiding van de ouders,

bleek uit deze studie dat ouders van judoka's, aikidoka's en karateka's hoger opgeleid zijn dan ouders van kick-/thaiboksers. Bijna de helft van de vaders van judoka's (46%), aikidoka's (50%) en karateka's (48%) volgde een opleiding aan een hogeschool of universiteit, in vergelijking met 15% van de vaders van kick-/thaiboksers. Dezelfde trend werd teruggevonden bij de moeders van de vechtsporter. Meer moeders van judoka's (65%), aikidoka's (48%) en karateka's (56%) hebben een diploma van het hoger onderwijs behaald (hogeschool of universiteit), dan moeders van kick-/thaiboksers (22%). Ten slotte, bij 22% van de vaders en 16% van de moeders van kick-/thaiboksers is het diploma van het lager onderwijs het hoogst behaalde, in vergelijking met ongeveer 5% van de ouders van de andere vechtsporters die deelnamen aan het onderzoek.

Betreffende het beroep van de ouders toonden de resultaten aan dat ouders van judoka's, aikidoka's en karateka's een beroep hebben met een hogere status dan deze van kick-/thaiboksers. De meeste vaders van judoka's (44%),

aikidoka's (41%) en karateka's (46%) zijn bediende en ongeveer een vijfde is arbeider, terwijl het tegenovergestelde patroon teruggevonden werd bij de vaders van kick-/thaiboksers (arbeiders: 44%, bediende: 21%). Een meerderheid van de moeders van judoka's (69%) en karateka's (52%) werkt als bediende. Ook 46% van de moeders van aikidoka's en 36% van de moeders van kick-/thaiboksers gaven dit aan. Ten slotte bleken meer moeders van kick-/thaiboksers (31%) huisvrouwen te zijn dan deze van karateka's (18%), aikidoka's (14%) en judoka's (6%).

Tevens werden de ouders bevraagd over hun netto maandelijks inkomen. Hieruit bleek dat ouders van judoka's, aikidoka's en karateka's een hoger maandelijks inkomen hebben dan ouders van kick-/thaiboksers.

Andere sociale variabelen

In de vragenlijst werd aan de ouders gevraagd om hun woning te omschrijven. De resultaten hiervan toonden aan dat 40% van kick-/thaiboksers in een rijhuis wonen, terwijl 59% van

Tabel 1: Instrument ontwikkeld om benaderingen van vechtsportleraren te identificeren (Teaching Approach in Martial Arts framework, TAMA)

ITEMS	BENADERING	TRADITIONEEL					EFFICIËNT
		1	2	3	4	5	
1. Doel van de training	Aandacht voor de eenheid tussen fysieke en spirituele of mentale aspecten + pedagogische doelstellingen	1	2	3	4	5	Sportactiviteit met een focus op fysieke aspecten
2. Duur van het groetritueel ^a	Langer dan één minuut	1	2	3	4	5	Er is geen ritueel
3. Groepsindeling	Jongeren worden niet ingedeeld in groepen	1	2	3	4	5	Jongeren worden ingedeeld in groepen
4. Aanleren van technieken	Het aanleren van technieken gebeurt zoveel mogelijk in aparte delen (analytisch)	1	2	3	4	5	Het aanleren van technieken gebeurt zoveel mogelijk in zijn totaliteit (globaal)
5. Sparring	Slechts 1 persoon valt aan, ze moeten elkaar helpen	1	2	3	4	5	Beide personen vallen aan en willen winnen
6. Gebruik van traditionele of effectieve technieken	Houdt zich vast aan de traditionele technieken	1	2	3	4	5	Plaats om technieken aan te passen om hen effectiever te kunnen uitvoeren
7. Reageren op ongepast gedrag	Intrinsiek en mentaal georiënteerde straffen (e.g., verbaal motiveren...)	1	2	3	4	5	Extern en fysiek georiënteerde straffen - 4 = fysieke straffen (pompen ...) - 5 = schorsing

^a Gekwantificeerd als: 1 = >60sec., 2 = 31-60sec., 3 = 16-30sec., 4 = 1-15sec., 5 = geen ritueel

de judoka's, 51% van de aikidoka's en 42% van de karateka's in een open bebouwing gehuisvest zijn.

Er werd ook teruggevonden dat kick-/thaiboksers uit grotere gezinnen afkomstig zijn dan judoka's, aikidoka's en karateka's. Zo zou 11% van de kick-/thaiboksers in een gezin wonen met meer dan 7 leden, terwijl geen van de andere vechtsporters uit deze studie afkomstig zijn uit een gezin van die grootte.

Met betrekking tot de herkomst van de ouders werden significante verschillen gevonden tussen de vier vechtsporten. Meer ouders van kick-/thaiboksers (29% van de vaders en 27% van de moeders) en karateka's (18% van de vaders en 20% van de moeders) zijn geboren in het buitenland, in vergelijking met de ouders van judoka (8% van de vaders en 2% van de moeders) en aikidoka (12% van de vaders, alsook de moeders). Een meerderheid van de ouders van kick-/thaiboksers en karateka's afkomstig uit het buitenland, is geboren in landen als Marokko, Turkije, Armenië, Oezbekistan en Rusland (86% van de vaders en 80% van de moeders van kick-/thaiboksers, en 67% van de vaders en 56% van de moeders van karateka), terwijl deze van aikidoka's en judoka's vooral geboren zijn in één van de buurlanden (Frankrijk, Nederland of Duitsland).

TYPE VAN BEGELEIDING Benaderingen van vechtsportleraren

Aangezien men veronderstelt dat de soort begeleiding ook een invloed zou kunnen hebben op sociaal-psychologische effecten van vechtsportbeoefening en er bovendien amper onderzoek verricht is naar de rol van de lesgever, werden in dit onderzoek verschillende benaderingen van vechtsportleraren geïdentificeerd en geanalyseerd. Hiervoor werd eerst een instrument ontwikkeld ("Teaching Approach in Martial Arts"-framework, TAMA) dat ingevuld werd door 20 vechtsportleraren. Dit instrument bestaat uit 7 items, waarbij de score van ieder item kan variëren tussen 1 en 5 (1 = typisch karakteristiek voor een traditionele benadering en 5 = typisch karakteristiek voor een moderne/efficiëntie-benadering) (tabel 2).

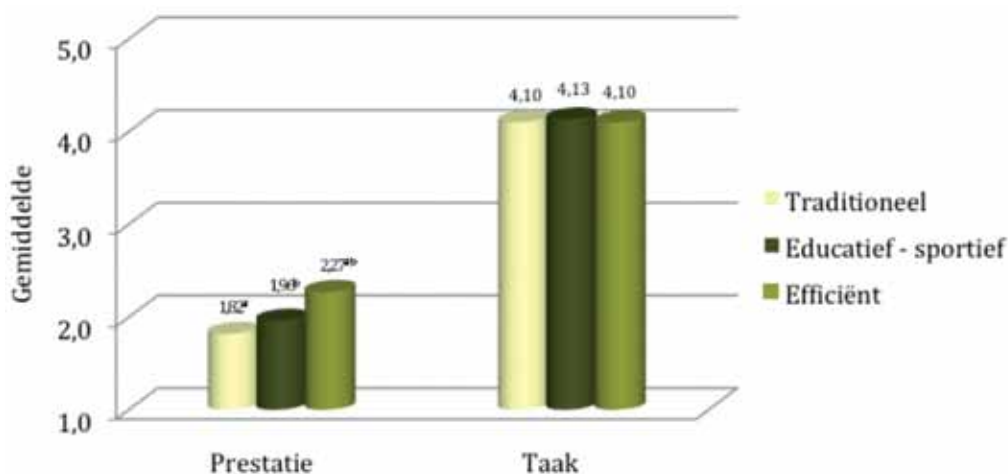
Bij het analyseren van de data werd voor iedere vechtsportleraar een totaalscore berekend. Op basis van deze scores werden de lesgevers verdeeld in drie groepen: traditioneel, educatief-sportief en efficiënt (tabel 3). Hieruit bleek dat alle aikidoleren in de traditionele groep teruggevonden werden en de meerderheid van de kick-/thaiboksers in de efficiëntie-groep. Eén van de lesgevers van kick-/thaiboksen was ingedeeld in de educatief-sportieve groep die voorname-

Tabel 2: Totaalscores op TAMA van de geïnterviewde trainers

	Geïnterviewden	Totaalscore TAMA (min. = 7, max. = 35)	
Groep 1: Traditioneel (tot. score = 7-16)	A 1	7	↑ Traditioneel
	A 3	9	
	A 4	11	
	A 2	12	
	K 2	12	
	K 3	13	
	A5	14	
Groep 2: educatief-sportief (tot. score = 17-25)	K 5	18	educatief-Sportief
	K 10	20	
	K 6	21	
	K 9	22	
	KTB 3	24	
Groep 3: Efficiënt (tot. score = 26-35)	K 4	26	↓ Efficiënt
	K 1	27	
	KTB 2	29	
	K 8	30	
	KTB 4	31	
	KTB 1	34	
	KTB 5	35	

A = aikido - K = karate - KTB = kick-/thaiboksen

Figuur 1: Gepercipieerd motivationeel klimaat van jongeren die een vechtsport beoefenen volgens een bepaalde benadering

a Significant verschillend: $p < 0,001$ - b Significant verschillend: $p = 0,005$

Het gepercipieerd motivationeel klimaat is hoe deelnemers een bepaalde context van prestaties, die gecreëerd wordt door de lesgever, ervaren. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een prestatie- en taakgericht motivationeel klimaat. In een prestatiegericht klimaat worden sporters met elkaar vergeleken en ertoe aangezet de beste te zijn. In een taakgericht klimaat ligt de nadruk op je best doen, plezier hebben met de activiteit en persoonlijke betrokkenheid

lijk bestond uit karateleraren. Deze laatste werden echter in alle drie groepen teruggevonden.

Naast het invullen van TAMA werden de vechtsportleraren geïnterviewd waarbij dieper ingegaan werd op ieder item van TAMA. Kort samengevat bleek hieruit dat lesgevers uit de traditionele groep voornamelijk de nadruk leggen op traditionele aspecten (zoals bijv. het doorgeven van de waarden van de stichter, het groetritueel enz.) en pedagogisch georiënteerde doelstellingen. Leraren uit de educatief-sportieve groep achten de traditionele aspecten nog steeds belangrijk, maar beschouwen het beoefenen van een vechtsport eerder als een sportieve activiteit. En ten slotte, bij vechtsportleraren uit de efficiëntie-groep ligt de nadruk voornamelijk op competitie en het efficiënt uitvoeren van een techniek.

Gepercipieerd motivationeel klimaat

In dit onderzoek werd ook nagegaan hoe jongeren de benadering die hun vechtsportleraar hanteert, ervaren door rekening te houden met het gepercipieerd motivationeel klimaat. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de 'Gepercipieerd motivationeel klimaat in sport'-vragenlijst (Newton, Duda & Yin, 2000). Dit meetinstrument bestaat uit twee subschalen waarvan één het prestatiegericht en de andere het taakgericht klimaat meet. Terwijl voor deze laatste subschaal geen verschillen werden gevonden tussen de verschillende benaderingen (traditionele, educatief-sportieve en efficiënt), was dit wel het geval voor de subschaal die het prestatiegericht klimaat meet. Zoals weergegeven in figuur 4, percipiëren jongeren die een vechtsport beoefenen volgens een efficiëntie benadering een meer prestatiegericht klimaat in vergelijking met deze die een vechtsport beoefenen volgens een educatief-sportieve of traditionele benadering.

CONCLUSIE

Hoewel verscheidene studies verricht werden met betrekking tot effecten van vechtsportbeoefening bij jongeren, is er weinig geweten over de onderliggende processen en condities die aanleiding geven tot deze effecten. Dit onderzoek heeft een bijdrage geleverd om hier een beter inzicht in te krijgen door een analyse te maken van vier contextuele factoren die een invloed kunnen hebben op sociaal-psychologische effecten van vechtsporten beoefend door jongeren. Deze factoren waren: (a) het type van begeleiding, (b) de structurele kwaliteiten van vechtsporten (nl. de soort vechtsport), (c) de karakteristieken van de deelnemers en (d) hun sociale context.

Met betrekking tot de karakteristieken van de jongeren werd, op basis van zelfrapportering, vastgesteld dat kick-/thaiboksers meer fysieke agressie vertonen dan judoka's, aikidoka's en karateka's betrokken in deze studie. Betreffende de sociale context van de jongeren werd teruggevonden dat kick-/thaiboksers afkomstig zijn uit een lagere sociale klasse dan beoefenaars van de andere drie vechtsporten. Aangezien voor de karakteristieken van de jongeren en de sociale context geen interactie-effect gevonden werd met de duur van de vechtsportbeoefening, tonen deze resultaten aan dat verschillende vechtsporten verschillende soorten jongeren aantrekken. Tot slot werd het type van begeleiding nader onderzocht. Er werd empirisch bewijs gevonden voor drie verschillende benaderingen volgens dewelke er training gegeven wordt binnen vechtsporten: traditionele, educatief-sportieve en efficiëntie benadering. Lesgevers die een traditionele benadering hanteren, leggen voornamelijk de nadruk op traditionele aspecten en pedagogisch georiënteerde doelstellingen. Leraren met een educatief-sportieve lesgeefmethode achten de traditionele aspecten nog steeds belangrijk, maar beschouwen het beoefenen van een vechtsport

eerder als een sportieve activiteit. En ten slotte, bij vechtsportleraren die de efficiëntie benadering gebruiken, ligt de focus voornamelijk op competitie en het efficiënt uitvoeren van een techniek.

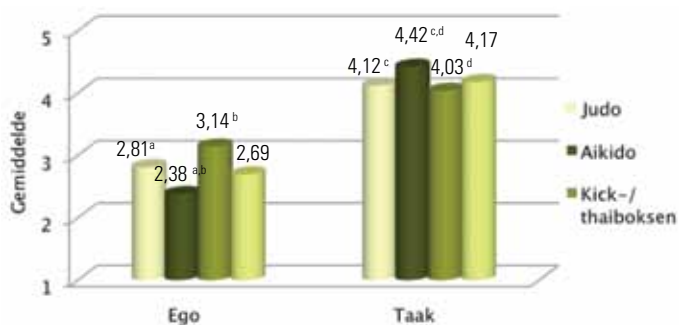
Het meetinstrument dat ontwikkeld werd in deze studie (d.i., TAMA) heeft bovendien aangetoond dat verschillende benaderingen gehanteerd worden door leraren van verschillende vechtsporten (lesgevers van aikido gebruiken een traditionele en die van kick-/thaiboksen een efficiëntie benadering), alsook binnen één vechtsport (karateleraren hanteren de drie benaderingen).

Voor een aantal items van TAMA vertoonden leraren uit de educatief-sportieve groep gelijknissen met deze uit de traditionele groep, namelijk voor het groetritueel, het aanleren van technieken en het gebruik van traditionele of effectieve technieken. Voor andere items hadden ze echter meer gelijknissen met de lesgevers die een efficiëntie benadering hanteren, namelijk voor sparring en het reageren op ongepast gedrag. Hoewel de vechtsportleraren in deze studie ingedeeld werden in drie groepen, toont deze bevinding aan dat de lesgeefmethoden van lesgevers eigenlijk gesitueerd kunnen worden op een spectrumlijn. Hierbij zou dan duidelijk weergegeven kunnen worden dat iedere vechtsportleraar zijn eigen aanpak heeft, waarbij gelijknissen gevonden kunnen worden tussen de verschillende aanpakken.

Verder werd in deze studie ook vastgesteld dat de verschillende benaderingen verschillend ervaren worden door de deelnemers, door het gepercipieerde motivationeel klimaat in rekening te nemen. Jonge vechtsporters binnen een efficiëntie benadering percipiëren een meer prestatiegericht klimaat dan deelnemers binnen een educatief-sportieve of traditionele benadering. Aangezien in de literatuur werd vastgesteld dat hogere percepties van een prestatiegericht klimaat geassocieerd zijn met

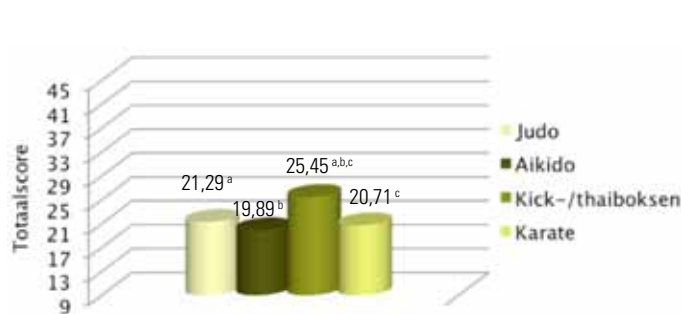
ERATUM: in JudoContact 1/2012 werd reeds een eerste deel van dit onderzoek besproken, maar ontbraken echter de figuren. Onderstaand vindt u de ontbrekende gegevens.

Figuur 2: Doeloriëntaties van jonge vechtsportbeoefenaars

a, b, c, d Significant verschillend: $p < 0,001$

Figuur 3: Fysieke agressie van jonge vechtsportbeoefenaars

a, b, c Significant verschillend: $p < 0,001$

negatievere sociaal-psychologische effecten (Duda & Balaguer, 2007), wordt dan ook de traditionele en educatief-sportieve benadering meer aangeraden om te hanteren bij het geven van vechtsporten bij jongeren.

Er kan geconcludeerd worden dat dit doctoraatsonderzoek heeft bijgedragen tot een beter inzicht in verschillende contextuele factoren die

een invloed kunnen hebben op sociaal-psychologische effecten van vechtsportbeoefening bij jongeren. Hoewel het relevant zou zijn de onderlinge relaties tussen deze en eventueel andere contextuele factoren nader te onderzoeken, heeft deze studie aangetoond dat men rekening moet houden met (a) de structurele kwaliteiten van vechtsporten, (b) het type van

begeleiding, (c) de karakteristieken van de deelnemers en (d) hun sociale context, wil men uitspraken formuleren over de effecten van vechtsporten bij jongeren.

*Verscheen eerder al in Tijdschrift voor
Lichamelijke Opvoeding, nr. 232,
5 december 2011*